

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Till:

Exploateringsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Kulturnämnden
Exploateringskontoret
Stadsbyggnadskontoret

SKRIVELSE

2021-02-26

Skrivelse angående förslag om rivning av Barkborren 6, Hammarbyhöjden

Förslag föreligger om rivning och exploatering av Barkborren 6, Hammarbyhöjden. Fastigheten är belägen på Palandergatan 33, i nära anslutning till Skärmarbrinks T-banestation och hyser idag förutom ett antal hyreslägenheter, musikstudion Baggpipe. Byggnaden och verksamheten är ett åskådligt exempel på hur kulturarvet på olika sätt utgör en resurs och en framgångsfaktor för den innevarande verksamheten. Samfundet S:t Erik emotsätter sig rivning och exploatering av fastigheten av flera skäl och vill här påtala såväl de materiella som de immateriella kulturvärden byggnaden bidrar till.

Hammarbyhöjden och biografen Kaza

Hammarbyhöjden bebyggdes under 1930-talets slut och utgör en av Stockholms allra första funktionalistiska förorter med trevånings ljust avfärgade lamellhus på lamellplan. Byggnaderna är relativt korta med två till tre trapphus vardera. Byggnadskropparna är placerade i öst-västlig samt nord-sydlig riktning för mesta möjliga solljus i varje lägenhet och väl inpassade i den förhållandevis kuperade terrängen. Som bebyggelsemiljö är området, undantaget senare förtätningar, enhetligt och sammanhållet med små variationer inom ramen för ett övergripande tema. När området uppfördes fanns här visst serviceunderlag i form av butiker i bostadshusens bottenvåningar men övrig service saknades. Området kritiserades på grund av sin brist på bank och post och beskrevs som en sovstad. Först 1961 tillkom biblioteket vid Finn Malmgrens plan. Här fanns dock en biograf – Kaza, som mellan 1939 och 1965 var en mötesplats för traktens filmälskare med flera. Denna var belägen på Palandergatan, i fastigheten Barkborren 6. Fortfarande besöker människor som varit här på matiné, haft träffar med sina blivande partners och hängt med vänner, byggnaden. Biografen, som då var en modernitet, visar på 1930-talets idé om hur livet skulle levas i förorten och vilken typ av nöjen som premierades. Förortsbiograferna demokratiserade filmen, tog kulturen dit människor levde och utgjorde den tidens sociala arena.

Musikstudion – arena för det svenska musikundret

Sedan 1969 används biografen som musikstudio, först av EMI Studios/Abbey Road Sverige och sedan några år tillbaka Baggpipe. Byggnaden är fortfarande en mötesplats. Här samlas musikproducenter, låtskrivare, musiker och sångare och vid olika events även deras publik. Samrumsligheten med både internationella och nationella världskända artister som ABBA, Roxette, Britney Spears, Lady Gaga, Swedish House Mafia med flera, listan kan göras lång, är inte oväsentlig och utgör ett immateriellt muskarv som även framgent bidrar till både nya kulturvärden och ny musik. Studio har varit och är fortfarande central för skapandet av det svenska musikundret. Verksamheten ger också identitet åt platsen som understryks av byggnadens gestaltning.

Platsidentitet och betydelse för närmiljön

Barkborren 6 är ritad av arkitekten Sture Frölén och har i jämförelse med både angränsande byggnader och Hammarbyhöjdens bebyggelse i övrigt, avvikande utformning som signalerar dess funktion. 1930-talets lamellhusbebyggelse i Hammarbyhöjden och längs Palandergatan är mycket enhetlig i skala och utformning varför Barkborren 6 bidrar till igenkänning och platsidentitet genom sin lägre byggnadshöjd och i förhållande till bostadshuset, slutna fasad. Karaktären är, trots senare förändringar, tydligt funktionalistisk och borde återställas till ursprungligt utförande snarare än rivras.

Barkborren 6 och övrig bebyggelse längs Palandergatan och tunnelbanespåret, har vidare ett miljöskapande värde. Byggnaderna bildar en tydlig gräns till Hammarbyhöjden i förhållande till Skärmarbrink och bildar en murliknande vägg med jämn taklinje mot höjden bakom. Här bryter Barkborren 6 det övergripande mönstret och den lägre byggnadshöjd innebär en subtil men tydlig markering av byggnadens offentliga roll i jämförelse med bostadshusens privata.

Terränganpassning

Bostadshuset längs Palandergatan står också i tydlig relation till punkthusen på Pelargatan på andra sidan tunnelbanestationen. Palandergatan och tunnelbanespåret är beläget i en sänka mellan två höjder. De båda bebyggelsegrupperna visar på två olika förhållningssätt till topografi och områdets nivåskillnader. Bebyggelsen längs Palandergatan är fint inpassade i terrängen, närmast underordnade, följer höjdkurvornas längdriktning i nord-östlig riktning och lägger tonvikten på horisontalitet medan punkthusen på Pelargatan och Arkadvägen med sin vertikalitet, bildar en krans kring höjdens krön och tvärtom understryker höjdskillnaden. Båda områdena planerades under 1930-talet sista och 1940-talets första år, med tydlig relation till varandra, och utgör snarare ett uttryck för en lek med volymer i landskapet än ett uttryck för olika på varandra i tid följande strategier. Att riva Barkborren 6 och ersätta denna med ett bostadshus i fem till sju våningar skulle förvanska inte bara Palandergatans finstämda skala utan också balansen dessa bostadsområden emellan.

Sammanfattning

Sammantaget ger Barkborren 6 uttryck för flera kulturvärden och utgör en resurs inte bara i lokalsamhället utan även i ett nationellt perspektiv. Den underbygger genom sin plats i musikhistorien dagens verksamhet. Byggnadens gestaltning och verksamheten ger identitet åt platsen som har lång kontinuitet som mötesplats och stark lokal förankring och den bidrar positivt till närområdets miljö. En rivning av Barkborren 6 går stick i stäv med intentionen i flera politiska målformuleringar, inte minst *Politiken för gestaltad livsmiljö* (2017/18:110), som understryker kulturmiljöns betydelse i samhällsplaneringen, men även Sveriges ställning som internationellt musikunder inom populärkulturen.

Samfundet S:t Erik avstyrker på det bestämdaste rivning av kv. Barkborren, som bör återställas i ursprungligt skick.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Stina Hagelqvist
Styrelseledamot